

DOI 10.31909/26168774.2019-(43)-19

УДК 316.61(=161.2)(498)«19»

Ліана ЧОРНА*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ РУМУНІЇ (20-80-ті роки ХХ ст.)

У статті розглянуто соціокультурні процеси в українській діаспорі Румунії у 20-80-х рр. ХХ ст. Становище українців-емігрантів у цій державі завжди було складним та неоднозначним. Завершення Першої світової війни та поразка в Українській національно-демократичній революції зумовили появу в Румунії значної кількості національно свідомих українців, які в еміграції відстоювали власну ідентичність. У міжвоєнний період на розвиток українців Румунії впливали доволі таки сприятливі умови: діяльність уряду УНР в екзилі, тісні зв'язки українських громадсько-політичних організацій європейських країн, опікування переселенцями з боку структур Ліги Націй тощо. В Румунії в цей час працювали українські школи, існувало декілька українських громадських та культурних організацій. Друга світова війна та встановлення комуністичного режиму в другій половині 40-х років негативно вплинули на українське населення Румунії. Політика офіційного Бухареста, спрямована на «розчинення» національних меншин серед румун, тотальну румунізацію у сфері освіти та культури, повне ігнорування інтересів українців за кордоном з боку Української РСР призвели до різкого зменшення рівня національної ідентичності українців та ліквідації українських культурно-освітніх закладів і товариств. Певне відродження українських національних позицій в Румунії розпочалося лише з падінням режиму Н. Чаушеску у 1989 р.

Ключові слова: українська діаспора, еміграція, соціокультурна діяльність, національна ідентичність, румунізація.

Постановка проблеми. Наразі багато представників українського народу проживає в іноземних країнах. Українська діаспора входить до числа найбільших у світі. Українці – третя національна спільнота Румунії за кількісними показниками після угорців та циган. За роки свого проживання на землях Румунії українська діаспора зіштовхнулася з неодноразовими намаганнями асимілювати їх з боку офіційної влади. Не дивлячись на це, румунські українці й досі зберігають свої традиційні культурні звичаї, спілкуються рідною мовою. Однак, згідно останніх досліджень, українська діаспора Румунії не отримує значної підтримки з боку Києва, що, в свою чергу, може призвести до повного розчинення українців у румунському суспільстві. Цьому, також, сприяють глобалізаційні процеси в сучасній Румунії. Таким чином, дослідження соціокультурних процесів в українській діаспорі Румунії в 20-80-х рр. ХХ ст. можуть допомогти відродити і укріпити стратегії збереження української національної ідентичності за кордоном.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження української діаспори на території Румунії є предметом значної кількості наукових праць вітчизняних істориків, таких як В. Власенко, Л. Горват, М. Зан, П. Леньо, І. Срібняк, Т. Рендюк та ін. В їхніх працях аналізуються такі проблеми як формування української діаспори Румунії у ХХ ст.; політична, культурна, освітня діяльність діаспорних громад; проблеми функціонування української мови та освіти в україномовному середовищі земель Румунії; стан збереження матеріальних і духовних традицій; етноміграційні процеси тощо. Знаходження, аналіз та висвітлення процесів, що відбувалися в середовищі української еміграції в Румунії, є дуже актуальним для сучасної української історіографії. Це доповнює відому інформацію про наших закордонних співвітчизників, дає вагомий вклад у справу з'ясування істинних

* Чорна Л. – кандидат історичних наук, доцент, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна; e-mail: chornaliana71@gmail.com

мотивів її діяльності, що, в свою чергу, активізує створення цілісного визначення щодо функцій та становище вітчизняної еміграції в глобальних історичних процесах.

Метою статті є аналіз розвитку особливостей української діаспори в Румунії в 20-80-х рр. ХХ ст., дослідження політичних, соціальних, культурних чинників, що відіграли вагомий роль у житті українських громад.

Науковими завданнями статті є висвітлення політики румунського уряду по відношенню до української діаспори на різних етапах розвитку Румунської держави; з'ясування соціокультурних аспектів життя румунських українців; дослідження становища української діаспори за часів існування Румунського королівства, комуністичного режиму, диктаторського режиму Н. Чаушеску.

Основний виклад матеріалу. Після завершення Першої світової війни територія Румунського Королівства поповнилася землями Українського Подунав'я (Південна Бессарабія), Північної Буковини та півднем Марамурешу (частина півдня Закарпаття). Таким чином значна частина етнічних українських земель опинилася у складі сусідньої держави. На землях етнічної Румунії, в основному в столиці, з'явилися українські політичні переселенці. Основу склали колишні старшини і вояки 2-ої Запорізької бригади Армії УНР, які восени 1920 р. перейшли річку Дністер. З 1923 р. у Бухаресті працював Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії (голова К. Мацієвич, заступник голови В. Трепке, секретар Д. Геродот (Івашин)), який координував роботу десяти філій емігрантів (найчисленніша з них – Громада Українських Емігрантів у Бухаресті). В столиці Румунії також діяли: Союз українок-емігранток у Румунії (голова Н. Трепке), Товариство Українських Вояків у Румунії (голова Г. Порохівський) і, заснований гетьманською групою 1921 р., Союз Українських Хліборобів у Бухаресті (голова П. Новицький)¹.

До міст Румунії потрапила частина українців з Буковини і Бессарабії, переважно учителі й службовці, яких румунська влада переселила, щоб послабити український вплив на цих землях. Студенти-українці, які навчалися у вищих навчальних закладах, заснували в Бухаресті товариство «Зоря» (1921-1926), у Ясах – Українське Культурно-спортивне товариство «Буковина» (1926-1944)².

Відмітимо, що у міжвоєнний період Румунія змушена була зважати на громадський та політичний вплив українських емігрантів. Цьому неабияк сприяла діяльність українських організацій в еміграції. В серпні 1929 р. міністр закордонних справ Української Народної Республіки в екзилі, член Дорадчого комітету при Верховному комісаріаті у справах емігрантів О. Шульгин написав три листи до керівника Ради Ліги Націй. В листах розповідалось про необхідність виділення українцям прав особливої групи емігрантів та вказання національності «українець» у сертифікатах ідентичності. Він обґрунтовував своє прохання тим, що на момент виходу в еміграцію українські біженці були громадянами УНР³. Офіційний Бухарест визнав за емігрантами українську національність у документах.

Представники політичних емігрантів з УНР далі не покладали зусиль покращити правовий статус та положення діаспори. У 1929 р. у Дорадчому комітеті Верховного комісара у справах біженців були представлені 4 уенерівські організації – Український центральний комітет у Польщі, Український республікансько-демократичний клуб у Празі, Генеральна рада Союзу українських організацій у Франції та Громадський комітет допомоги українській еміграції в Румунії⁴.

¹ Срібняк І. (2017). *Українці в Бессарабії та Румунії, 1921-1923 рр. (таборове та позатаборове повсякдення інтернаціонального вояцтва армії УНР)*. *Rusin: International Historical Journal, Chisinau (Moldova)*, Vol. 49, Issue 3, p.122.

² Трошинський В. П. (1994). *Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище*. К.: Інтел, 1994, с. 261-262.

³ Власенко В. М. (2014). *Правове становище міжвоєнної української еміграції в Румунії (міжнародний аспект)*. Сумська старовина, № 45, с. 31.

⁴ Там само, с. 32.

З початком Другої світової війни багато з представників української еміграції вступили до лав румунської армії. Не зважаючи на це, румунська влада негативно поставилася до українських емігрантів, побоюючись перспективи виникнення незалежної України, яка була цілком реальною, враховуючи львівські події 1941 р. З цього приводу М. Антонеску заявляв в 1941 р., що країна повинна провести контр дії задля недопущення активізації діяльності української діаспори, направленої на відродження Української держави.

Румунські силовики намагалися всіма способами не допускати наступних видів діяльності: спілкування між різними групами українських громад; видання українських газет, які створювалися за межами Румунії; популяризації діяльності українських культурних та політичних діячів тощо⁵. Румунська жандармерія вжила низку запобіжних заходів стосовно української політичної еміграції, що мали на меті утиски проти української політичної еміграції; слідкування за представниками діаспори; вилучення публікацій діаспори; слідкування за особливо активними представниками української еміграції; покарання за використання української мови та традиційних символів; постійні арешти політичних емігрантів.

Зі встановленням у Румунії комуністичного режиму після закінчення Другої світової війни у країні зникають всі українські культурно-громадські організації, хоча основний закон Румунії затверджував для всіх етнічних меншин рівні національно-культурні права. Партія і уряд країни змінили своє ставлення до місцевих українців. Відмітимо, що новий уряд Бухаресту до 1947 р. взагалі не визнавав українську націю; у 1948-1963 рр. існувала лише відносна можливість праці в культурно-освітньому напрямі. В той же час, з метою залякування представників української діаспори Румунії, в 1958 р. у столиці Румунії було проведено сфабрикований судовий процес проти українця В. Білівського. Його звинувачували в популяризації української мови та культури. В. Білівський, не дивлячись на абсурдність звинувачення, потрапив за ґрати на сім років⁶. В політиці тоталітарного комуністичного режиму Румунії чітко просліджувалися елементи шовінізму та ксенофобії. Саме тому до судового вироку могли привести українські вистави, романи, пісні тощо. Наприклад, в «Енциклопедії українознавства» є інформація про судовий процес в м. Сиготі за «заохочення читачів до читання українських книжок».

Починаючи з 40-х рр. ХХ ст. Румунія наділила українську політичну діаспору певними правами в сфері культурного життя: в столиці було створене радіо, що вело етери українською мовою (головний редактор М. Ковалевський), з'явилося періодичне видання «Життя» (головний редактор І. Гаврилюк), журнал «Батава».

В другій половині 1940-х рр. румунські поселення, які були населені етнічними українцями, мали школи, де викладання всіх шкільних дисциплін велося рідною мовою. Школа була тоді дійсним осередком українського життя: тут відзначалися релігійні та національні свята (зокрема, пишно відсвяткували 100-річчя масових поселень українців у Румунії), пам'ятні дати великих українців тощо⁷.

Реформа освіти в Румунії 1948 р. певним чином посприяла розвитку середньої і вищої освіти українською мовою. Протягом наступних років у Румунії працювало більше сотні середніх шкіл, в яких викладання велося частково українською мовою. В них навчалося приблизно десяти тисяч учнів, для яких викладали близько двохсот вчителів. Також, в Сереті, Сиготі й Сучаві працювали паралельні класи з українською мовою

⁵ Горват Л. В. (1998). *Соціально-економічний, політичний і культурний розвиток українців Марамороцини (Румунія) в 1918-1945 рр.* Ужгород: УжДУ. С. 23.

⁶ Парфенов О. (2005). *Політичний вимір українсько-румунських відносин на рубежі ХХ – ХХІ століть.* Політика і час. № 2. С. 6-7.

⁷ Плазова Т. (2013). *Діяльність наукових та освітньо-виховних осередків української діаспори у повоєнні роки. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : збірник наукових праць.* Львів : Видавництво Львівської політехніки. Вип. 25. С. 147-148.

навчання (за 1957 р. з них випустилося 77 осіб). Подібні класи існували в педагогічних школах в Сереті, Сиготі і Тульчі (за 1957 р. – 54 випускники)⁸.

Для згаданих навчальних закладів видавалися україномовні підручники та посібники, такі як: «Курс історичної граматики української мови» за редакцією М. Павлюка, «Румунсько-український словник» і «Українсько-румунський словник», що були створені Ю. Кокотайлом.

Культурно-освітньою діяльністю на території українських поселень Марамарощини у цей час займалися різноманітні українські бібліотеки, клуби, будинки культури, гуртки самодіяльності, гуртки молоді. У містах діяло так зване «Румунське Об'єднання для зв'язків з Радянським Союзом», румунською – «ARLUS». Однак культурна діяльність організації знаходилася на досить низькому рівні. Самі ж міські культурно-освітні заходи проводилися трьома мовами: українською, румунською та російською.

Україномовну пресу представляли наступні видання: «Новий Вік», який почав виходити з 1949 р. під редакцією ред. В. Білівського та С. Загородного (через десять років пост головного редактора обійняли І. Колесник, М. Бодня). Варто зазначити, що на протязі 1950-х рр. двічі на місяць видавався журнал «Культурний порадник», накладом 600-1000 примірників. Редакторське крісло по черзі займали В. Федорович і В. Білівський. Сам двомісячник містив інформацію літературного та історичного характеру.

Після посилення тоталітарних тенденцій у колах румунських можновладців на протязі багатьох десятиліть румунські українці були фактично залишені напризволяще. Українська діаспора була позбавлена керівництва та будь-якої духовної чи матеріальної допомоги з-за кордону, на відміну від інших етнічних громад Румунії – німців, словаків, болгар та інших, які майже завжди мали як фінансову, так і політичну підтримку своїх країн. СРСР же, як відомо, майже не цікавився життям своїх людей за кордоном⁹.

Найважчі часи як для української, так і для всіх етнічних меншин Румунії, настали разом зі встановленням диктатури Н. Чаушеску (1965-1989 рр.). Ідеалом національної політики тоді стало «розчинення» народів в «румунському котлі». Почалося систематичне закриття україномовних навчальних закладів, тотальна румунізація українців Румунії. Наслідком такої політики стало насадження самоідентифікації етнічних українців як румун.

З 1964 р. соціалістична влада Румунії поступово знищувала попередні здобутки української діаспори. Хоча нова конституція Румунії (прийнята в 1964 р.) декларувала культурно-освітні права для етнічних меншин, однак насправді вони не реалізовувалися. Були знищені майже всі україномовні навчальні заклади, за винятком відділу при гімназії в Сиготі і української кафедри у столичному університеті. Ліквідовувалася культурно-освітня робота в селах, українські назви поселень замінювалися румунськими. Проте, варто зазначити, що наприкінці 1960-х рр. уряд дав дозвіл створити українські повітові ради робітників при Фронті Соціальної Єдності для Сучавського й Марамароського повіту. Вказані ради очолювали І. Захарійчук та Ю. Канюк відповідно. Реальної роботи щодо розвитку української культури чи освіти в Румунії згадані організації не проводили¹⁰.

Відмітимо, що навіть за таких умов українці в Румунії проявляли себе у різноманітних напрямках науки та культури. Представники української діаспори нерідко трудилися в різноманітних наукових установах Румунії. Наприклад, І. Робчук, К. і А. Регуші (Інститут Лінгвістики), В. Виноградник (Інститут Л. Пастера в Бухаресті),

⁸ Рендюк Т. Г. (2010). *Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою*. К. : Інститут історії України. С.141-142.

⁹ Плазова Т. (2013). *Діяльність наукових та освітньо-виховних осередків української діаспори у повоєнні роки*. С. 151-152.

¹⁰ Зан М. (2007). *Проблеми етнічної, мовної та конфесійної ідентичності українців повітів Марамуреш та Сату Маре (Румунія)*. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Етнокультурні фактори національної ідентифікації населення українського порубіжжя», К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. С. 16-17.

філологи К. Драпака та І. Лемний, педагог О. Антохій, фізик Б. Павлюх (політехніка в Ясах), В. Карамзин-Каковський тощо. В столиці навіть був створений відділ української мови і літератури при славістичному відділі Бухарестського Університету (в 1960-х рр. він почав базуватися при кафедрі слов'янських мов Інституту іноземних мов і літератур). Керівником відділу став доцент І. Ребушапка¹¹.

Певним чином розвивалася україномовна література Румунії. Після завершення Другої світової війни україномовні поети та письменники друкувалися в журналі «Культурний порадинок». Часопис «Новий вік» надавав можливість митцям друкуватися в додатку до видання під назвою «Література». На протязі 1968-1970-х рр. майданчик для творів українських письменників надавало «Літературне Видавництво». В 1970 р. столичне видавництво «Критеріон» надавало можливість друкувати твори румунських етнічних меншин. Редактором українського відділу був М. Корсюк. Внаслідок надання подібних можливостей в Румунії починають з'являтися збірники поезій та повістей письменників О. Мельничука, Г. Клемпуша, Ю. Павліша, Д. Онищука, І. Федька, С. Яцентюка. В 1964 та 1968 рр. виходять альманахи Е. Мигайчука «Серпень», «Ліричні струни». Через декілька років І. Ребушапка видав збірник «Народних співанок». До цієї збірки увійшли народні українські пісні Банату, Марамурешу, південної частини Буковини, які були віднайдені під час фольклорних експедицій автора¹².

Неабияку допомогу розвитку української літератури надавала Спілка письменників Румунії. За її сприяння у видавництві «Критеріон» у співпраці з Українською літературною студією вийшли збірки поезій С. Ткачука, М. Балана, С. Груї, М. Михайлюка, І. Непогоди, О. Масикевича, І. Ковача, М. Небиляка, М. Корсюка, Ю. Павліша, В. Баршя, О. Мельничук. Також були надруковані збірки «Ой у саду-винограду» (1971) і «Відгомони віків» (1974), які за мотивами народних пісень українців Румунії уклав І. Ребушапка. В 1972 р. М. Михайлюк видав збірку «Наші весни». За редакцією М. Ласло у 70-х рр. з'явилися збірки репортажів «Про землю і хліб» та «Антологія української класичної поезії»¹³.

Вагомою складовою національного життя українців діаспори є власна церква. Безперечно, серед українців Румунії є послідовники абсолютно різних конфесій. Тим не менше, православна церква переважає. У Румунії ще в 1948 р. був заснований Генеральний український вікаріат, який працював до 1960 р., потім його перетворили на Православний Український вікаріат, який підпорядковувався безпосередньо Румунському Патріархату. За комуністичних часів, з 1963 р. українські школи були закриті, тому українські церкви залишилися єдиним місцем, де можна було спілкуватися рідною мовою.

Певні позитивні зрушення у становищі української діаспори сталися після падіння режиму Н. Чаушеску в 1989 р. Відновлювалися українські школи, почали викладатися українською окремі дисципліни навчальних програм¹⁴. 29 грудня 1989 р. було засновано Союз українців Румунії (СУР), головними завданнями якого проголошувалися захист свобод українців як етнічної меншини, збереження традиційних особливостей, культури, рідної мови, вікових звичаїв, відродження та формування національної свідомості. Ця організація найбільше була підтримана в тих повітах країни, де найвищий рівень української ідентичності, зокрема, в Марамуреші, Тульчі, Сучаві.

Висновки. Становище української діаспори в Румунії в досліджуваний період визначалося складністю геополітичних процесів у Європі, національною політикою офіційного Бухаресту, політичною та освітньо-культурною активністю самих українців. Збереження традицій українського народу відбувалося за досить складних умов. У

¹¹ Куреляк В. (2001). *Українці Румунської Марамороцини*. Львів: Національний університет ім. І.Франка. С. 36-37.

¹² Рендюк Т. Г. (2010). *Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою*. С. 343.

¹³ Белей В. (1991). *Українці в Румунії*. Карпатський край. № 26. С. 4-6.

¹⁴ Парфенов О. (2005). *Політичний вимір українсько-румунських відносин на рубежі XX – XXI століть*. С. 8-9.

міжвоєнний період діяльність українців у Румунії була вагомим чинником існування цієї держави. Підтвердженням цьому було функціонування українських національних товариств, українських шкіл і культурних організацій. Однак, встановлення комуністичного режиму після Другої світової війни, який взяв курс на румунізацію суспільства, призвів до кардинального скорочення впливу української діаспори та звуження її культурно-освітніх амбіцій та можливостей. Сферами, де ще можна було проявляти українську ідентичність, стали лише література та церква. В кінці 80-х рр. XX ст., з падінням комуністичного режиму українська громада в Румунії посилила свій вплив та створила Союз українців Румунії, який, на сучасному етапі, є провідником румунських українців.

Література:

- Белей В. (1991). *Українці в Румунії*. Карпатський край, № 26, с. 4-6.
- Власенко В. М. (2014). *Правове становище міжвоєнної української еміграції в Румунії (міжнародний аспект)*. Сумська старовина, № 45, с. 31.
- Горват Л. В. (1998). *Соціально-економічний, політичний і культурний розвиток українців Мараморощини (Румунія) в 1918-1945 рр.* Ужгород: УжДУ, с. 23.
- Зан М. (2007). *Проблеми етнічної, мовної та конфесійної ідентичності українців повітів Марамуреш та Сату Маре (Румунія)*. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Етнокультурні фактори національної ідентифікації населення українського порубіжжя», К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, с. 16-17.
- Куреляк В. (2001). *Українці Румунської Мараморощини*. Львів: Національний університет ім. І.Франка, с. 36-37.
- Парфенов О. (2005). *Політичний вимір українсько-румунських відносин на рубежі XX – XXI століть*. Політика і час, № 2, с. 6-7.
- Плазова Т. (2013). *Діяльність наукових та освітньо-виховних осередків української діаспори у повоєнні роки. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : збірник наукових праць*. Львів : Видавництво Львівської політехніки, вип. 25, с. 147-148.
- Рендюк Т. Г. (2010). *Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою*. К. : Інститут історії України, с.141-142.
- Срібняк І. (2017). *Українці в Бессарабії та Румунії, 1921-1923 рр. (таборове та позатаборове повсякдення інтернованого вояцтва армії УНР)*. *Rusin: International Historical Journal, Chisinau (Moldova)*, Vol. 49, Issue 3, p.122.
- Трощинський В. П. (1994). *Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище*. К. : Інтел, 1994, с. 261-262.

References:

- Belei, V. (1991). *Ukrayintsi v Rumuniyi*. [Ukrainians in Romania]. *Karpat's'kyu kray*. № 26. P. 4-6. [in Ukrainian]
- Horvat, L. (1998). *Sotsial'no-ekonomichnyy, politychnyy i kul'turnyy rozvytok ukrayintsiv Maramoroshchyny (Rumuniya) v 1918-1945 rr.* [Socio-economic, political and cultural development of Ukrainians of Maramoroshchyna (Romania) in 1918-1945]. *Uzhhorod: UzhDU*. 236 p. [in Ukrainian]
- Kureliak, V. (2001). *Ukrayintsi Rumuns'koyi Maramoroshchyny*. [Ukrayintsi Rumuns'koyi Maramoroshchyny]. *L'viv: Natsional'nyy universytet im. I.Franka*. 184 p. [in Ukrainian]
- Parfenov, O. (2005). *Politychnyy vymir ukrayins'ko-rumuns'kykh vidnosyn na rubezhi XX – XXI stolit'*. [The political dimension of Ukrainian-Romanian relations at the turn of the XX - XXI centuries]. *Polityka i chas*. № 2. P. 6-9. [in Ukrainian]
- Plazova, T. (2013). *Diyal'nist' naukovykh ta osvith'o-vykhovnykh oseredkiv ukrayins'koyi diaspory u povoyenni roky*. [Activities of the scientific and educational centers of the Ukrainian

Diaspora in the post-war years]. *Ukrayins'ka natsional'na ideya: realiyi ta perspektyvy rozvytku* : zbirnyk naukovykh prats'. L'viv : Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki. Vol. 25. P. 147-152. [in Ukrainian]

Rendyuk, T. (2010). *Ukrayintsi Rumuniyi: natsional'no-kul'turne zhyttya ta vzayemovidnosyny z vladoyu*. [Ukrainians in Romania: national-cultural life and relationships with the authorities]. K. : Instytut istoriyi Ukrayiny. 451 p. [in Ukrainian]

Sribnyak, I. (2017). *Ukrayintsi v Bessarabiyi ta Rumuniyi, 1921-1923 rr. (taborove ta pozataborove povsyakdennya internovanoho voyatstva armiyi UNR)*. [Ukrainians in Bessarabia and Romania, 1921-1923 (camps and off-campus casualties of the interned army of the UPR)]. Rusin: International Historical Journal, Chisinau (Moldova). Vol. 49. Issue 3. P.122-126. [in Ukrainian]

Troshchyns'kyy, V. (1994). *Mizhvoyenna ukrayins'ka emihratsiya v Yevropi yak istorychne i sotsial'no-politychne yavyshche*. [Inter-war Ukrainian emigration in Europe as a historical and socio-political phenomenon]. K. : Intel. 459 p. Socio-economic, political and cultural development of Ukrainians of Maramoroshchyna (Romania) in 1918-1945. [in Ukrainian]

Vlasenko, V. (2014). *Pravove stanovyshche mizhvoyennoyi ukrayins'koyi emihratsiyi v Rumuniyi (mizhnarodnyy aspekt)*. [Legal Status of Inter-war Ukrainian Immigration in Romania (International Aspect)]. Sums'ka starovyna. № 45. P. 29-36. [in Ukrainian]

Zan, M. (2007). *Problemy etnichnoyi, movnoyi ta konfesynoyi identychnosti ukrayintsi v povitiv Maramuresh ta Satu Mare (Rumuniya)*. [Problems of ethnic, linguistic and confessional identity of Ukrainians in the counties of Maramures and Satu Mare (Romania)]. Materialy Mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi «Etnokul'turni faktory natsional'noyi identyfikatsiyi naselennya ukrayins'koho porubizhzhya». K. : IMFE im. M. T. Ryl's'koho NAN Ukrayiny. P. 16-27. [in Ukrainian]

Chorna L. Socio-cultural processes in the Ukrainian diaspora of Romania (20-80 years of the 20th century)

In the article the socio-cultural processes in the Ukrainian diaspora of Romania in 20-80 years of the twentieth century are considered. The situation of Ukrainians-emigrants in this country has always been difficult and ambiguous. Conclusion of the First World War and defeat in the Ukrainian national-democratic revolution caused the emergence in Romania a large number of national conscious Ukrainians, who defended their own identity in emigration. In the interwar period for the development of Ukrainian Romania quite favourable conditions influenced: the Government's work in the UNR exile, close relations of Ukrainian socio-political organizations of European countries, guardianship of immigrants from the League of Nations structures, etc. In Romania, at this period Ukrainian schools worked, there were several Ukrainian public and cultural organizations. The Second World War and the establishment of the communist regime in the second half of 40 years negatively influenced the Ukrainian population of Romania. The policy of the official Bucharest, aimed at "dissolution" of national minorities among Romanians, total romanianization in the field of education and culture, complete ignoring the interests of Ukrainians abroad from the Ukrainian SSR led to a sharp decrease in the Identity of Ukrainians and liquidation of Ukrainian cultural and educational institutions and societies. A certain revival of Ukrainian national positions in Romania began only with a fall in the regime of N. Chaushesku in 1989.

Key words: *Ukrainian diaspora, emigration, socio-cultural activity, national identity, romanianization.*